

Veřejné finance

6. Sociální zabezpečení

Veřejné finance

Sociální zabezpečení

- při řešení **důsledků sociálních událostí a rizik**
- při **garanci sociálních jistot**.

Nástroje těchto státních zásahů jsou specifikovány sociální politikou státu a rozhoduje se o nich veřejnou volbou.

Veřejné finance

Sociální zabezpečení

Příčiny vzniku systémů sociálního zabezpečení

- Nepříznivé okolnosti, které vedou ke snížení životní úrovně.
- Požadavek redistribuce bohatství.

Případy, na něž se vztahuje sociální zabezpečení

- Ohrožení zdraví a nemoc.
- Nezaměstnanost.
- Pracovní poškození a invalidita.
- Pracovní úraz a nemoci z povolání.
- Stáří.
- Mateřství.
- Rodičovství.
- Úmrtí živitele.

Veřejné finance

Financování výdajů na sociální zabezpečení

- **Z veřejných rozpočtů, zejména ze státního rozpočtu**
- **Prostřednictvím parafiskálního (mimorozpočtového) fondu sociálního zabezpečení**

Veřejné finance

Sociální kvóta

Sociální kvóta =
(výdaje na soc. zabezpečení : HDP) x 100

Veřejné finance

Nástroje sociálního zabezpečení

1. **Sociální pojištění.**
2. **Sociální zaopatření a podpora.**
3. **Sociální pomoc.**
4. **Sociální služby.**

Veřejné finance

Ad 1) Sociální pojištění

Spočívá v povinném placení příspěvků, od nichž jsou odvozeny peněžní částky, které pojištěná osoba obdrží v případě pojistné události.

U sociálního pojištění můžeme rozlišit **dvě období**:

- Před pojistnou událostí
- Období po nebo v průběhu události

Veřejné finance

Ad 2) Sociální zaopatření a podpora

- Sociální zaopatření se může realizovat **peněžními dávkami i nepeněžním plněním**.
- Sociální podpora je **finanční příspěvek** na náklady spojené s nepříznivou životní situací nebo zvýšenou finanční potřebou příjemce podpory.

Veřejné finance

Ad 3) Sociální pomoc

- Vztahuje se na **případy sociální potřeby** jedinců či rodin, přičemž se **příčina**, která k tíživé situaci vedla **nezkoumá**.

Veřejné finance

Ad 4) Sociální služby

- Jsou **poskytovány potřebným lidem** veřejnými nebo i soukromými institucemi zdarma, nebo za poplatky neodpovídající tržní ceně.

Veřejné finance

Dávky sociálního zabezpečení

- **Dávky zásluhové**
- **Dávky univerzální**
 - **Peněžní**
 - **Naturální**
- **Dávky individualizované (adresné)**
- **Dávky kombinované**, tzn. z části zásluhové, zčásti univerzální

Veřejné finance

Systemy financování sociálního pojištění

- **průběžné financování (systém PAY-as-you-GO)**
- **fondové financování (prostřednictvím kapitalizovaného fondu)**

Veřejné finance

Průběžný systém financování

- Z běžných veřejných příjmů daného rozpočtového roku se financují běžné výdaje na sociální zabezpečení.
- Je založen na mezigeneračním přerozdělování.
- Hlavní příčiny problémů průběžného financování:
 - stárnutí obyvatel
 - potřeba valorizace dávek v důsledku vlivu inflace
 - růst nákladů institucí
 - vládní populismus
 - nízké domácí úspory

Veřejné finance

Fondový systém financování

- Každý účastník si spoří na vlastním účtu. Uložené prostředky jsou kapitalizovány, a jsou pak přeměněny na dávky v podobě penze nebo jiné platby.

Veřejné finance

Vícepilířový systém financování sociálního pojištění

Třípilířový systém zahrnuje:

- veřejný pilíř,
- povinný soukromý pilíř,
- dobrovolný soukromý pilíř.

Dvoupilířový systém zahrnuje:

- veřejný pilíř,
- dobrovolný soukromý pilíř.

Veřejné finance

Sociální zabezpečení v ČR

V ČR se SZ zaměřuje na klasické kategorie:

- důchodové pojištění
- nemocenské pojištění, pojištění pro případ mateřství a invalidity
- pojištění v nezaměstnanosti
- péče o rodinu
- sociální péče
- zdravotní pojištění

- V ČR se využívá **dvoupilířový systém financování**.
- Základem financování je metoda **Pay-as-you-Go**.

□ **Zdrojem financování SZ** jsou:

- Povinný příspěvek na sociální pojištění a povinný příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
- Povinné veřejné zdravotní pojištění

Veřejné finance